

www.salampnu.com

سایت مرجع دانشجوی پیام نور

- ✓ نمونه سوالات پیام نور : بیش از ۱۱۰ هزار نمونه سوال همراه با پاسخنامه
- تستی و تشریحی
- ✓ کتاب ، جزوه و خلاصه دروس
- ✓ برنامه امتحانات
- ✓ منابع و لیست دروس هر ترم
- ✓ دانلود کاملاً رایگان بیش از ۱۴۰ هزار فایل مختص دانشجویان پیام نور

www.salampnu.com

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

اصول و مبانی آموزش و پرورش

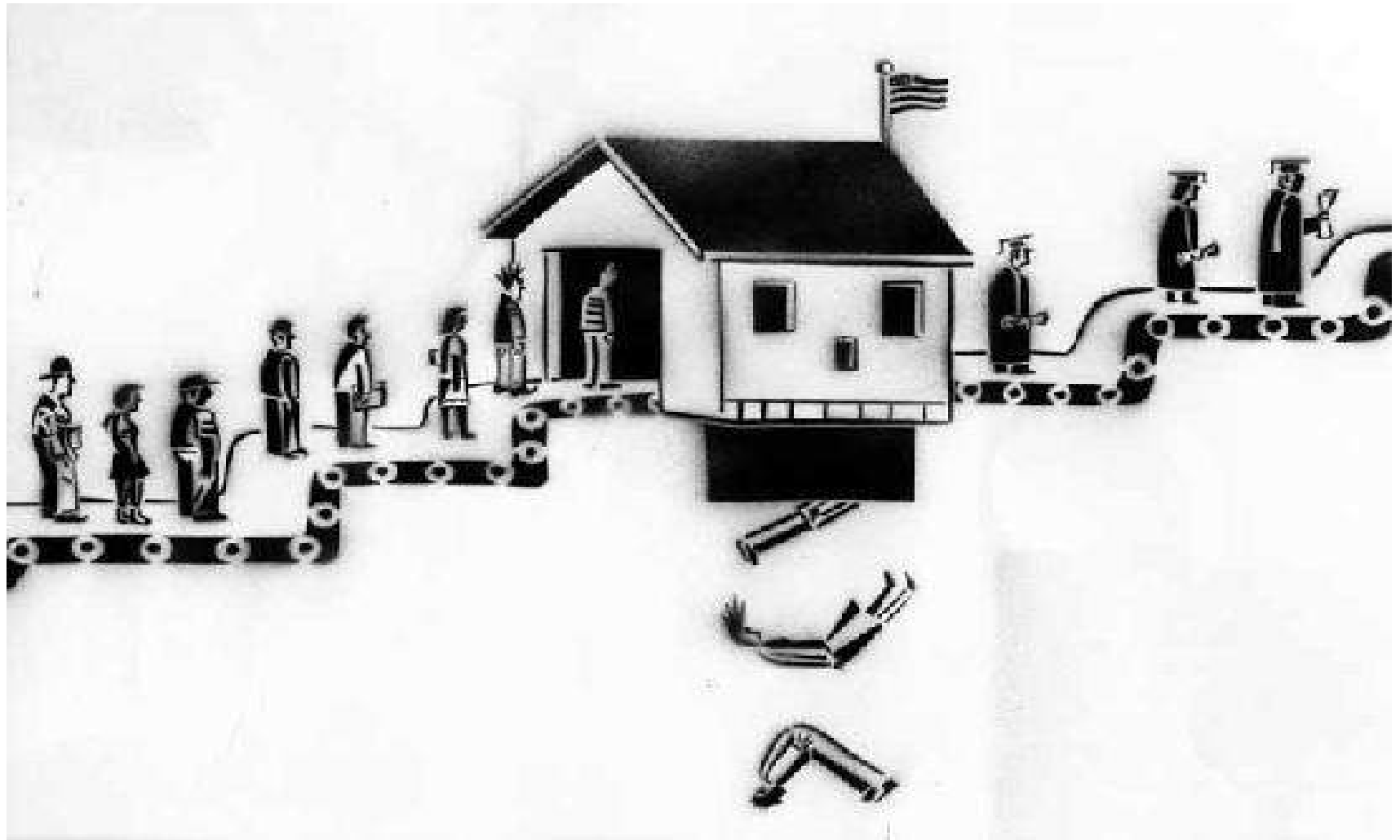
منبع : اصول و مبانی آموزش و پرورش

مؤلف : دکتر علی تقی پور ظهیر

رشته : علوم تربیتی

تهیه و تنظیم : شهربانو ظلی

تولید : زمستان ۱۳۸۵

جایگاه درس

○ انسان تا زمانی که تعلیم و تربیت نشود ، انسان به معنای واقعی نیست و آموزش و پرورش ، فرایندی است که به وسیله آن انسان می کوشد آرمانهای خود را به کودکان منتقل سازد. این کتاب شامل نه فصل است که در سه بخش ارائه گردیده و هدف از مطالعه مبانی آموزش و پرورش ، آشنایی با راههای صحیح برنامه ریزیهای درسی ، طراحی آموزشی ، مدیریت و اداره کلاس می باشد.

قسمت اول

آموزش و پرورش

(تحلیل مفاهیم ، موضوع و هدفها)

فصل اول

آموزش و پرورش
(مفاهیم و تعاریف)

هدف کلی

○ آشنائی دانشجویان با مفاهیم و تعاریف آموزش و پرورش

اهداف رفتاری

- دلایل درونی و بیرونی برای ورود به جرگه معلمی را تشخیص دهد و برای هر کدام ۳ نمونه ذکر کند.
- توجهات خود آگاه و ناخودآگاه را برای ورود به حرفه معلمی بیان کند.
- مفهوم آموزش و پرورش را با مفهوم معالجه در پزشکی مقایسه کند.

اهداف رفتاری

- واژه های آموزش و پرورش ، آموزش ، آموزش و پرورش و تربیت را تعریف نماید.
- واژه های آموزش و پرورش ، آموزش ، آموزش و پرورش و تربیت را تعریف نماید.
- حدود و گستره هر یک از واژه ها را شناسائی نموده و توضیح دهد.

اهداف رفتاری

- تفاوت مفاهیم اعم و اخص تربیت را بیان نماید
- تاکید ها و اولویتهایی که در مفاهیم مختلف قدیمی و جدید آموزش و پرورش وجود دارد را شرح دهد.
- تعاریف دستوری ، توصیفی و برنامه ای آموزش و پرورش را از همدیگر تشخیص داده و آنها را تبیین نماید.

تنظیم هدفهای آموزش و پرورش

سعی میکنند آن صفاتی را که به نظر میرسد برای رشد دادن (مطلوب ترین) هستند به طور دقیق تری مشخص کنند. هر چند محدودیتهای در مورد آنچه که باید به عنوان یک غایب تربیتی به حساب آید وجود دارد.

شخص فرهیخته (تحصیل کرده)

کسی است که نه تنها دارای معلوماتی است بلکه فهم بعضی چیزها را هم داراست. البته این فهمیدن باید وسیع و عمیق باشد و نباید زیاد در محدوده باریک یک موضوع معین قرار گیرد.

آموزش از نظر واژه شناختی

از نظر واژه شناختی، آموزش به معنای انتقال معلومات و مهارت ها به دیگران است، به طوری که این معلومات و مهارت ها به کار آیند و موجب تحول و دگرگونی در رفتار شوند.

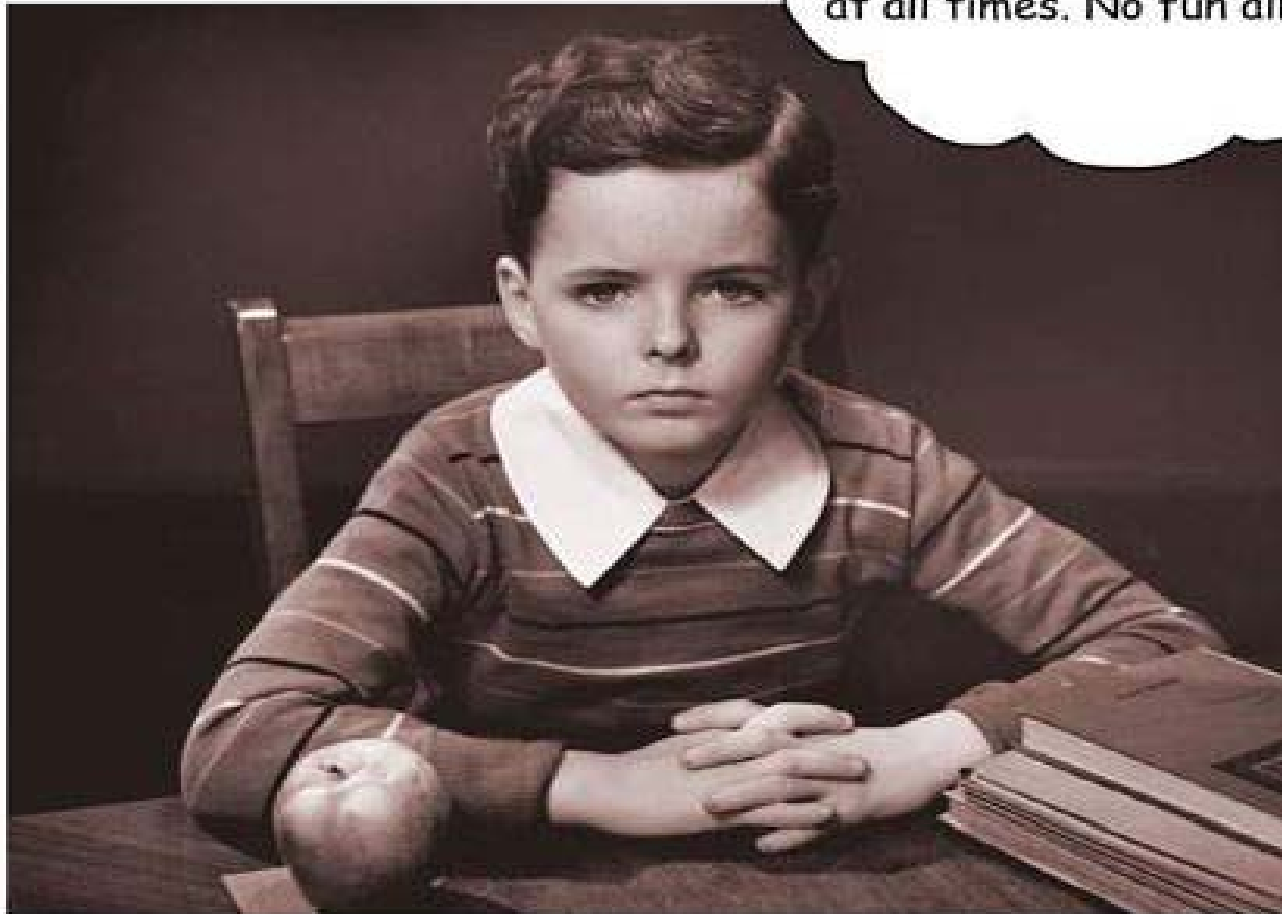
پروزش

به معنای فراهم آوردن زمینه برای
شکوفایی تواناییهای درونی و
استعدادهای طبیعی است.

Everyone knows learning must be serious and difficult and you must remain seated at all times. No fun allowed.

آموزش

آموزش، که به عنوان وسیله یا زمینه ساز برای پرورش است ، همراه با پرورش به صورت دو مفهوم مترادف، معادل با واژه (تربیت)، که آن نیز به معنای پروردن و بار آوردن است به کار برده می شود.

تربیت به معنای اعم

کاربرد گسترده تری دارد و نه تنها در باره انسان، بلکه در باره حیوانات، مانند اسب، سگ شکاری، کبوتر، کرم ابریشم و گیاهان هم به کار برده می شود.

تربیت به معنای اخص

تربیت به معنای اخص که معادل یا مترادف با آموزش و پرورش است، تنها در باره ی انسان به کار برده می شود.

دوره ایران باستان

منظور از آموزش و پرورش بیشتر رشد و توسعه مهارت‌های بدنی مانند شمشیر زنی، ... و آشنا کردن کودکان و نوجوانان با آداب و رسوم آن زمان بوده است.

آموزش و پرورش در قرن نوزدهم

- تصور مفهوم انسان فرهیخته به عنوان کسی که از همه جنبه ها رشد یافته است.
- آموزش و پرورش به عنوان عامل انتقال دهنده فرهنگ
- تمایز میان آموزش و پرورش و تربیت به معنای اعم

حلقه های مفهوم آموزش و پرورش

- دلالت به هرگونه عمل با آوردن یا پرورش تن و ایجاد مهارت‌های بدنی لازم می‌کند.
- فرایندهائی که تنها برای فراهم آوردن موجبات رشد کیفیات مطلوب بدون هرگونه تاکید بر فهم و معرفت به کار برده می‌شود.

آموزش و پرورش در معنای اخص تر

○ به فرایندهای هم خانواده اطلاق می گردد که نه تنها موجبات رشد همه تواناییها، بویژه کیفیات ذهن فرد را، که متضمن فهم و معرفت به طور وسیع و عمیق است فراهم می آورد، بلکه بر مطلوبیت آنها نظر دارد.

اقسام تعریف آموزش و پرورش

○ تعریف دستوری (تجویزی)

○ تعریف توصیفی

○ تعریف برنامه ای

تعریف دستوری

○ تعریفی است مقید به نظر شخصی ،
بدون توجه به نظر دیگران ، که شرایط
ضروری آموزش و پرورش را از نظر
تعریف کننده آن نشان می دهد.

تعریف توصیفی

○ این نوع تعریف مبین مفاد اصطلاح در مضمون های متفاوتی است که به طرق مختلف به کار برده می شود.

تعریف برنامه ای

○ تعریفی است که بطور ضمنی
یا صریح چگونه بودن را بیان
می کند.

تعریف برنامه ای آموزش و پرورش

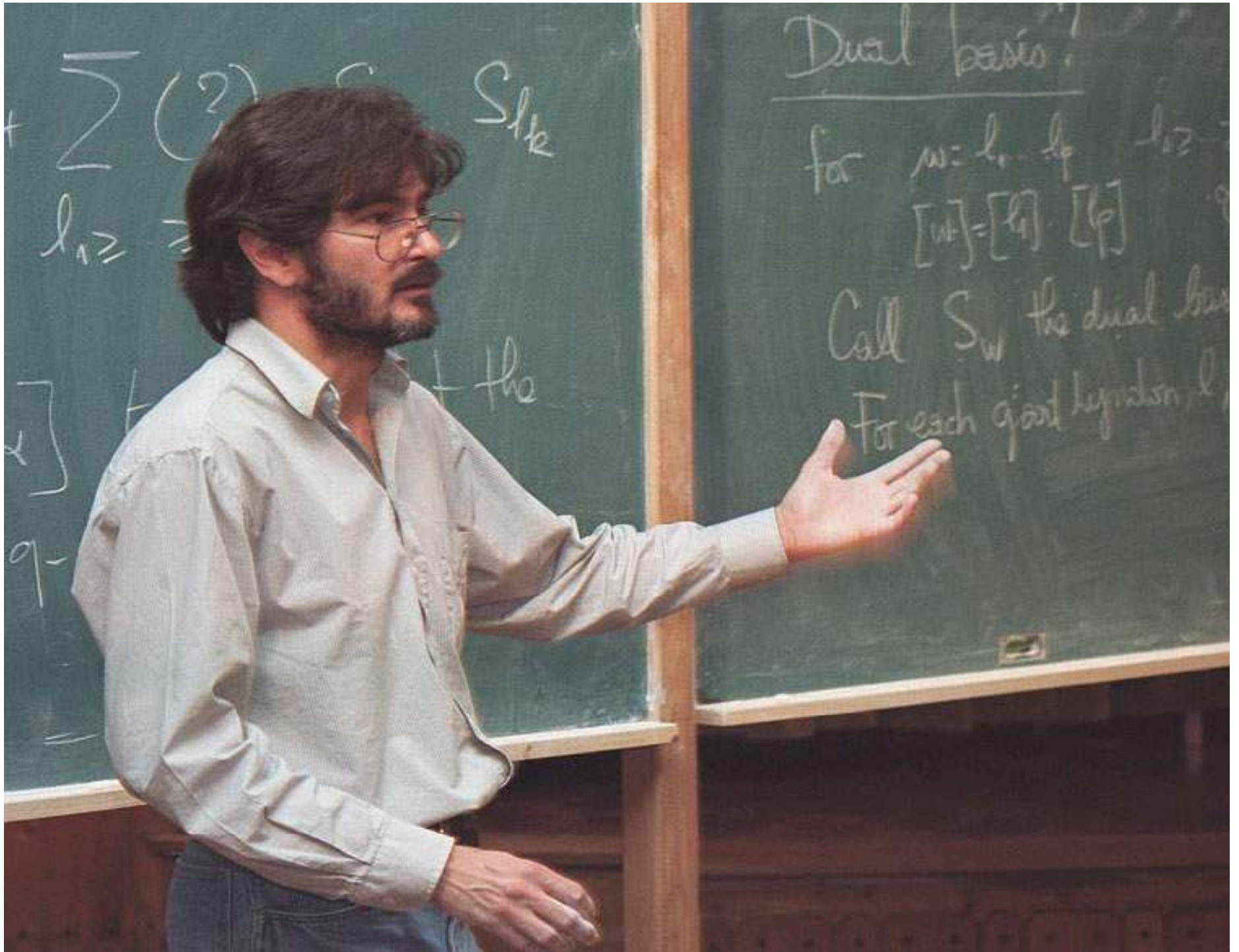

○ ترکیبی از است توصیفی و باید
دستوری است.

آموزش و پرورش

○ داد و ستد انسانی است یا امری که تنها به انسان اختصاص دارد و در آن مردم کوشش می کنند بعضی چیزهایی را بطور عمدی از روی قصد، اراده، تدبیر و احتیاط در مورد دیگری انجام دهند.

فصل دوم

○ آموزش و پرورش
به عنوان دانش پایه یا
کاربردی؟

هدف کلی

○ آشنائی دانشجو با آموزش و
پرورش به عنوان دانش پایه یا
دانش کاربردی

اهداف رفتاری

- سه حیظه از دانشهای کاربردی را نام ببرد.
- سه حیظه از دانشهای مستقل را نام ببرد.
- ملاک هائی که هر معرفت نظام یافته را از سایر معارف متمایز می کند نام ببرد.

اهداف رفتاری

- سطح انتزاع مفاهیم را تعریف نماید .
- تفاوت سطح انتزاع مفاهیم را در دانش‌های مانند فیزیک ، جامعه‌شناسی و فلسفه با آموزش و پرورش بیان نماید .
- سه روش معمول استدلال یا تفکر را نام ببرید .

اهداف رفتاری

- در تفکر یا استدلال با چه روشی به نتیجه گیری بپردازد.
- هدف های دانش آموزش و پرورش را بیان نماید.
- ویژگیهای روش تفکر تربیتی را نام ببرد.
- تفاوت های اساسی میان هدفهای دانش آموزش و پرورش با تحصیل آموزشگاهی توضیح دهد.

اهداف رفتاری

- نموده‌های اخلاقی دانش آموزش و پرورش را شرح دهد.
- تمایزات عملیاتی دانش آموزش و پرورش را توضیح دهد.
- تفاوت های میان عملیات معرفت های نظام یافته (فلسفه و روان شناسی) را با عملیات آموزش و پرورش بیان نماید.

آموزش و پرورش به عنوان معرفت نظام یافته

○ تعیین ملاک‌هایی برای اینکه اطلاعات و
معلومات بشری در چارچوب دانشی
خاص قرار گیرند و سپس سنجش
آموزش و پرورش با آن ملاکها

سطح انتزاع مفاهیم

○ زمانی که دانش های شناخته شده را بررسی میکنیم متوجه می شویم که روشهای تفکر هر یک از آنها متفاوت است. شاید بتوان به طور تصویری، تبیینی برای فرایندهای پژوهش در باره دانش پیشنهاد کرد که نزد همه کاربردی یکسان دارد. بدیهی است چنین عبارت جامعی در سطح انتزاعی خواهد بود.

وظیفه روان شناسی

○ کشف و توسعه قوانین و نظریه های رفتار انسان است که می توان از آنها برای تبیین روشهای کسب تجارب انسانها استفاده کرد.

سطح انتزاع دانش آموزش و پرورش

○ وجه تمایز و سطح انتزاع دانش آموزش و پرورش از سایر شاخه های معرفت بشری این است که آن-آموزش و پرورش-الگوهای را برای تبیین، توصیف، اکتشاف و اختراع بر قرار کرده و الگوها را در رابطه با روشهایی مطالعه می نماید.

روشهای تفکر یا استدلال کردن

○ استدلال یا تفکر ریاضی

○ استدلال یا تفکر علمی

○ استدلال یا تفکر فلسفی

توجه

○ با بررسی شیوه های مشترک در همه دانشها - یعنی شیوه های اکتشافی ، توصیفی ، تبیینی ، استدلالی و ابداعی ، به این نتیجه می رسیم که روشهای تفکر در آموزش و پرورش متفاوت از روشهای تفکر در سایر رشته هاست .

روشهای تفکر در آموزش و پرورش

- به وجود آوردن و خلق شیوه های جدیدتر
- توصیفی ، اکتشافی ، تبیینی ، استدلالی و ابداعی
- کشف راههایی جهت ارائه توانا ئیها و استعداد های طبیعی منحصر بفرد
- پایه و اساس موضوع یادگیری برای تفکر

هدفهایی که هر دانش پایه دارد

- هدف دانش تجربی
- هدف دانش ریاضیات
- هدف فلسفه

اهداف مدارس در جامعه دموکراسی

- رشد هوش در زمینه آزادی بر تفکر و عمل
- بار آوردن شهروندان نیک کردار
- تربیت افراد علاقه مند به قبول خطر در تجربه کردن
- توسعه مفهوم اجتماع میان نسل فعلی و آینده

هدف مطالعه آموزش و پرورش

○ فهمیدن نقشی است که عناصر پژوهش در عملیات فکر کردن ایفا می کند ، هم چنین فهمیدن شرایطی که برای ترکیب و یکی کردن کار کردهای این عناصر با تواناییهای انسان لازم است.

نمودهای اخلاقی

○ هر دانش به وسیله مجموعه قواعد اساسی برای انجام دادن نقشهای خاص خود، درست در جهتی معین و با ویژگی متمایز ی که باید به هدفهایش برسد هدایت می شود. این قواعد راهنمای نحوه عمل و انتخاب ، ملاکهای ارزیابی و اصلاح کننده نیز هستند.

تمایزات عملیاتی

○ بر اساس تمایزات و وجوه افتراقی که ارائه شده اند می توان استنباط کرد که هیچ یک از دانش‌هایی که می شناسیم و یا سرو کار داریم، نمی توانند جانشین دانش آموزش و پرورش شوند.

توجه

○ هر دانش به نوعی اختراع انسان است و اگر این قضیه درست باشد ، در این صورت آموزش و پرورش به طور واقعی دانش پرورش (پروردن) برای اختراع مفهوم (مفهوم آفرینی) است.

راههای مطالعه موضوع درس

- به عنوان حوزه‌های از اختراع بشری
- از نظر مفاد و معانی مفاهیم و روابط آنها
با سایر مفاهیم
- به عنوان پژوهشی که معرفی در باره
آفاق و انفس در چارچوب زمینه قوانین
مشخص شده ، تهیه می کند.

ویژگیهای مطالعه آموزش و پرورش

- مطالعه نقش الگوها و روشها
- مطالعه چگونگی به وجود آمدن شکل‌های مختلف معرفت
- مطالعه پیامدهای آن در تجارب انسانها
- چگونه تجارب و معرفت را تغییر یا اصلاح نمود.
- بکارگیری الگوهایی که عملیات استدلال دارد.
- مطالعه بنیاد و اساس روش شناختی که داوریهای ما بر آن مبتنی است.

فصل سوم

○ آموزش و پرورش

و روان شناسی

هدف کلی

آشنائی دانشجو با :

○ ارتباط آموزش و پرورش و دانش‌های

بر مبنای عمل تربیت

○ تفاوت نظریه تربیتی با نظریه روان

شناختی

اهداف رفتاری

- مسائل مورد علاقه علمای آموزش و پرورش را نام ببرد.
- مشخصات نظریه تربیتی را ذکر کند.

اهداف رفتاری

○ تفاوت‌های رشد تربیتی را با رشد روان شناختی بیان نماید.

○ تفاوت‌های میان روان شناسی و آموزش و پرورش را از نظر توصیفی یا تجویزی بودن بیان نماید .

اهداف رفتاری

○ دو دلیل برای اینکه یک نظریه جامع تربیتی ، یک نظریه اجتماعی و سیاسی هم هست بیان کند.

○ تفاوت‌های نظریه تربیتی را با نظریه روان شناختی از نظر با ارزشی و بازده نهائی ذکر نماید.

اهداف رفتاری

- چگونگی کاربرد مفاهیم رشد ، انگیزش ، و یادگیری را در دو حوزه روان شناسی و آموزش و پرورش شرح دهد.
- کفایت نظریه های روان شناختی را در مورد تعیین بهترین زمان تدریس و روش تدریس را با استفاده از متن کتاب توضیح دهد.

تفاوت روان شناسی و آموزش و پرورش

○ توصیف آنچه که هست، تجویز آنچه که باید باشد

○ نگاه کردن به آموزش و پرورش از دریچه روان شناختی

○ آیا توصیف های روان شناسی باید تجویزهای آموزش و پرورش را محدود کنند؟

نظریه روان شناختی

○ این نظریه در باره پدیده ای است که در جهان وجود دارد و پژوهشگر سعی دارد فرایندهای روان شناختی و الگوهای رفتاری را که وجود دارند توصیف نموده و یا توضیح دهد.

نظریه رشد پیازِه

○ پیازِه برای آموزش و پرورش هدفهایی را تدارک می بیند، بدین ترتیب که هدف از تهیه و تنظیم برنامه های درسی مبتنی بر تدریس انواع مفاهیم همچنانکه پیازِه نشان داده، نیل به تفکر صوری یا منطقی است.

نظر آموزش و پرورش در مورد انگیزش

○ آموزش و پرورش علاقه خاص زیادی به تفکیک و توصیف پدیده ای به نام انگیزش ندارد، بلکه علاقه مند است به اینکه چگونه می توان علاقه کودکان را برای یادگیری چیزهای خاص با ارزش جلب کرد.

هدف علمی در روان شناسی

○ منظور توصیف دقیق تر
تشکیل و تکوین رفتار (رشد
شناختی) انسان است.

تفاوت نظریه روان شناسی و تربیتی

○ روان شناسی یک سری اطلاعات، در مراحل رشد شناختی، در دسترس قرار می دهد که به اجزا و عناصر متشکله یک نظریه تربیتی قابل تبدیل نیستند، بلکه به عنوان محدودیتهایی در مقابل تجویز نظریه تربیتی مطرح می شوند.

بازده یا محصول نهایی آموزش و پرورش

○ در یک نظریه تربیتی محصول نهایی یک نوع انسان ایده آلی است که به طور روشنی مشخص شده است. لازمه تحقق چنان نظریه ای همواره سخت کوشی است.

پرورش انسان ایده آل

مربیان می خواهند بدانند چگونه انسان ایده آل بار آورند یعنی :

○ چه تصمیمات ارزشی در هر مرحله اتخاذ کنند.

○ چه چیزی را تدریس کنند.

○ چگونه این چیزها را برای تولید چنان محصولی تدریس کنند.

○ چه زمانی بهترین موقع تدریس است.

Photo: Kari Kuukka

توجه

○ طراحی یک برنامه درسی برای بار آوردن نوع خاص شخص فرهیخته، مستلزم پاسخگویی به این سوالات است و عمل تربیتی، در واقع القای فرهنگ و ارزشهاست به طوری که فرد آنها را بپذیرد و به آنها عمل کند.

مشخصه کلی نظریه تربیتی

○ توصیف روشن محصول
مطلوب نهایی فرایند رشد
تربیتی است.

نظریه تربیتی

○ شامل انتخاب مجموعه ای از تواناییهای بالقوه مورد نظر در انسان و خلق برنامه ای برای فعلیت آنهاست.

چه چیزی باید آموخته شود؟

○ این شرط لازم آموزش و پرورش است که هیچ عنوان درسی قبل از مرحله کمال و حتی بعد از آن به طور کامل فهمیده نمی شود، مسئله برای مربیان تعیین بخشهای تشکیل دهنده هر عنوان درسی است به طوری که بتوان آنها را در مراحل رشد با معنا تر ساخت و یک پارچه تر کرد.

توجه

○ تحقیق روان شناسی نشان داده است که کودکان دبستانی به طور معمول فاقد برخی مفاهیم زمان تاریخی است که برای درک و فهم تاریخ ضروری هستند زیرا فاقد مفاهیم اساسی، علیت تاریخ و زمان تاریخی هستند.

پداگوژیکى

○ مهارت فن آموزش را
پداگوژیکى گویند.

هدف فرایند تربیتی

○ برای اینکه چیزی برای کودکان با معنا باشد مستلزم رسیدن به مرحله کمال (پختگی) تربیتی است پس هدف فرایند تربیتی این است که معنای مفاهیم را به تدریج تکمیل کند و چنین نیست که بگوییم یک مفهوم یا دارای معنا یا خالی از معناست.

چه موقع چیزهای معینی را باید تدریس کرد؟

یک نظر تربیتی برای پاسخ گویی به این سوال که چه موقعی باید چیزهای خاصی را تدریس کنیم، باید از نظر کیفی مراحل مختلفی را مشخص کند و در طول آن فرد باید برای رسیدن به نوع خاصی از کمال تربیتی، که نظریه تربیتی آن را به روشنی توصیف میکند، طی کند.

Online Basic Skill Games

Language Arts

Math

Science

Social Studies

Interactive Sites

فرایند کلی رشد تربیتی

○ شامل گذشتن از مراحل مختلف و رسیدن به کمال است که در طی آن علاقه ها و میزان فهم افراد در باره دنیا و تجربه، در هر یک از آن مراحل از نظر کیفی متفاوت هستند.

چگونه باید چیزها را تدریس کرد؟

○ غرض از این عنوان، سازمان دادن و ارائه مطالب به صورتی است که برای کودکان در مراحل مختلف رشدشان بیشترین معنا را داشته باشد.

نظریه الکايند

○ الکايند پیشنهاد کرده است که باید میان برنامه درسی مدرسه ای و برنامه درسی رشدی تمایزی قائل شد. برنامه درسی مدرسه ای از یک رشته موضوعات درسی درست شده، درحالیکه برنامه درسی رشدی شامل یک رشته تواناییها و مفاهیمی است که کودکان کم و بیش کسب می کنند.

ویژگی برنامه رشدی

- مجموعه ای از ابزارها برای تحلیل برنامه درسی مدرسه ای
- ملاکی برای داوری کردن درباره موضوع های از پیش تنظیم شده
- ملاکی برای طراحی موضوع های مناسب جهت رشد

محدودیت کاربردهای نظریه روان شناختی

○ تمرکز روی مفاهیم خاص

○ چگونگی تنظیم مواد و ارائه آن

توجه

○ نظری تربیتی با نظریه روان شناختی یکی نیست و نظریه های روان شناختی در تعیین ، انتخاب محتوا ، مطالب ، چگونگی تدریس آنها چندان کاربردی در آموزش و پرورش ندارد بلکه کاربرد آنها در تنظیم محتواست.

فصل چهارم

○ هدفهای آموزشی و
پروژه

هدف کلی

○ آئینائی دانشجو با
اهداف آموزش و
پرورش

اهداف رفتاری

- دلیل گوناگونی هدفهای تعیین شده برای آموزش و پرورش را بیان نماید.
- تفاوت اصول موضوعه و اصول متعارفه را بیان نماید.
- منابع سه گانه تعیین هدفهای آموزش و پرورش را نام ببرد.
- مفهوم نیاز را از دو دیدگاه فلسفی و روان شناسی شرح دهد.
- نقش ملاکها را در تعیین هدفها توضیح دهد.
- هدفهای آموزش و پرورش را در جمهوری اسلامی تبیین نماید.

منابع تعیین هدفها

- مطالعه و بررسی کودکان و نیازهای آنان
- جامعه و نیازهای آن
- نظریات اصحاب علم و نویسندگان درسی
- استفاده از روان شناسی ، فلسفه آموزش و پرورش

معنا و مفهوم اصل

○ اصل در لغت به معنای ریشه
درخت و نیز به معنای مبنا
است، یعنی مبنای چیزی است که
چیز دیگری به آن مبتنی است.

اصل از دید دکتر هوشیار

○ اصل، منشا و سرچشمه رفتار یا فعالیت را نشان می دهد. دکتر هوشیار مقصود از اصل را جستجوی آن گونه مبانی عقلانی و آن گونه مقیاسها می داند که به وسیله آن می توان در هر مورد با کمال سهولت رفتار پرورشی مطلوب کرد.

اصل از دید دکتر هوشیار

○ به نظر ایشان علم آموزش و پرورش، خود عبارت از شناسایی به مجموعه اصولی است که منشا و مصدر رفتار آموزگار و دانش آموز می باشد و در ضمن عمل یعنی در حین آموختن و فرا گرفتن و هدایت کردن و گرورش یافتن، آموزگار و شاگرد هر دو را به کار آید.

اصول متعارفه

○ مجموعه قضایا و قضاوت‌های روشن و قطعی می باشد که تمام فعالیت‌های آن علم، بر آنها مبتنی هستند، مانند «اصول مکانیک»، که در خود علم مکانیک اثبات می شود، و این نوع اصول را «اصول متعارفه» می نامند.

اصول موضوعه

○ مجموعه قضایا و احکام نظری هستند که بدون استدلال و برهان، در علمی پذیرفته می شوند و مسائل آن علم بر اساس آن اصول اثبات می شوند.

اصل تربیت پذیر بودن انسان

○ اصل موضوعی برای آموزش و پرورش است بدون اینکه علم آموزش و پرورش آن را اثبات کند بلکه، این اصل ممکن است در فلسفه و انسان شناسی، یعنی در جای دیگری به غیر از علم آموزش و پرورش، به اثبات رسد.

کشف اصول

○ برای کشف اصول باید منابع و
زمینه هایی را مورد مطالعه و
مذاقه قرار داد.

کشف اصول آموزش و پرورش

○ برای کشف اصول آموزش و پرورش، به طور کلی، سه منبع اصلی، یعنی انسان، جامعه و نظریات فلاسفه و علما (به ویژه در مورد هستی شناسی، معرفت شناسی، و تحقیقات علوم زیستی و روان شناسی) باید مورد بررسی قرار گیرد.

آموزش و پرورش از دید دکتر هوشیار

○ دکتر هوشیار، آموزش و پرورش را فعل و انفعالی می داند میان دو قطب سیال (شاگرد و معلم)، که مسبوق به اصلی و متوجه به هدفی و مستلزم طرح و نقشه ای باشد و نظر می دهد که «باید اصول این فعل و انفعال بدون تردید موجه و مربوط به منظور و هدف معینی باشد».

منابع تعیین هدفها

- مطالعه و بررسی کودکان و نیازهای آنان
- جامعه و نیازهای آن
- نظریات اصحاب علم و نویسندگان کتابهای درسی
- استفاده از روان شناسی (به ویژه یادگیری و پرورشی)
- فلسفه آموزش و پرورش به عنوان دو ملاک و معیار برای انتخاب و تصریح هدفهای قابل وصول

یادگیرندگان و نیازهای آنان

○ در تعیین هدفهای آموزش و پرورش
جمعی برآند که نیازها و رغبتهای
یادگیرندگان باید به عنوان یکی از
منابع تعیین هدفها مورد بررسی و
مطالعه قرار گیرند.

رالف تایلر

○ به نظر وی آموزش و پرورش
فرایند تغییر الگوهای رفتار
افراد است.

مطالعه یادگیرندگان

○ منظور از مطالعه یادگیرندگان نیز تعیین تغییرات لازم در الگوهای رفتاری آنان است که نهادهای تربیتی باید ایجاد کنند.

مسائل آموزش و پرورش

○ مسائل آموزش و پرورش این است که چگونه وسیله ارضای نیازها را فراهم آورد که هم آنها ارضا شوند و فرد تحت تاثیر تنشهای تسکین نیافته قرار نگیرد، و هم رفتار حاصل از آن، مورد پذیرش جامعه باشد.

نیازها از دید پرسکات

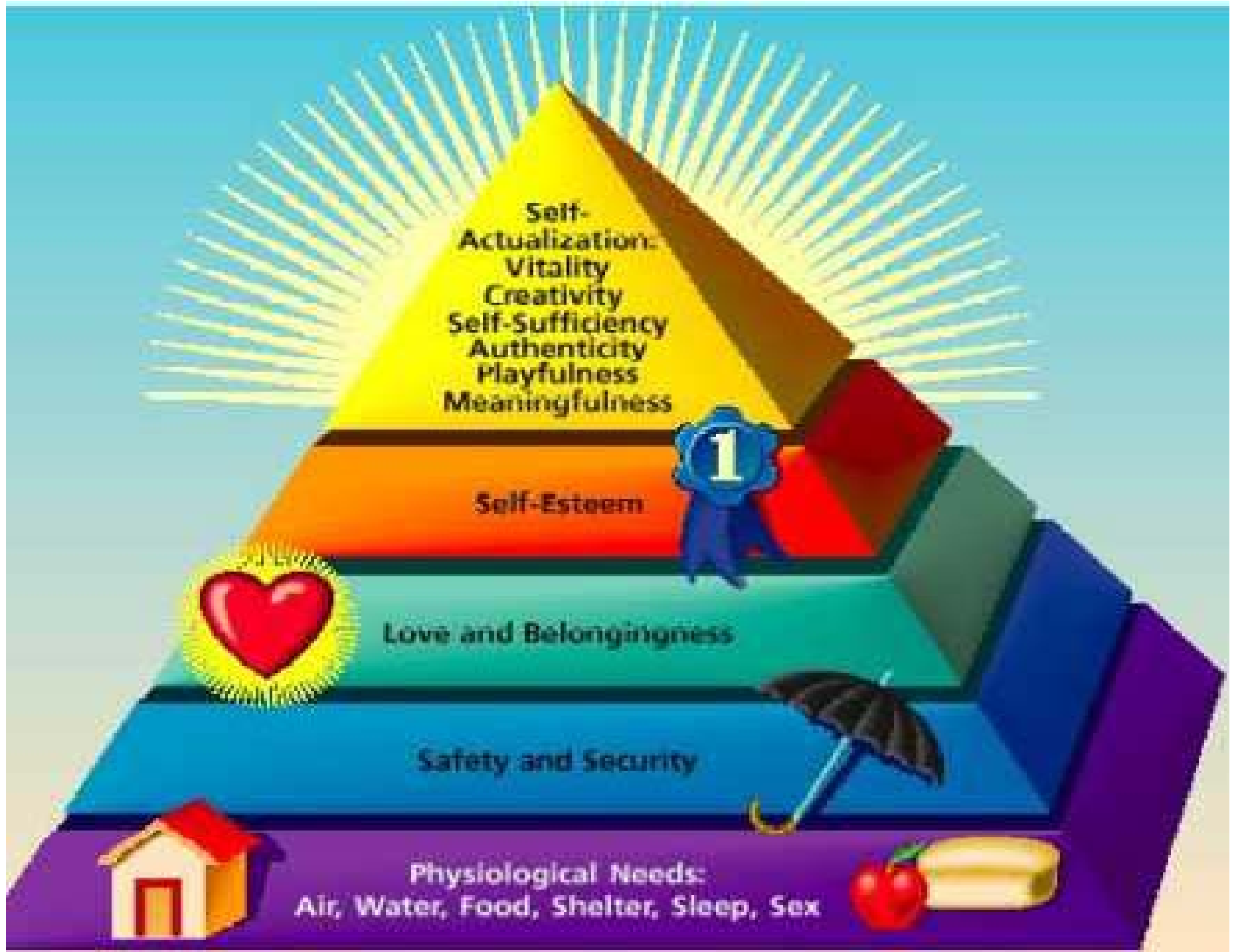
- نیازهای فیزیولوژیک (بدنی) مانند نیاز به غذا، آب و فعالیت و .....
- نیازهای اجتماعی، مثل نیاز به محبت
- نیازهای تکاملی (وابستگی)، یعنی نیاز بستگی فرد به چیزهای بزرگتر

طبقه بندی نیازها از دید مازلو

نیازهای مازلو نیازها را در پنج نوع طبقه بندی کرده است:

- فیزیولوژیک
- نیازهای ایمنی، مانند محافظت خود در مقابل خطر
- نیازهای اجتماعی، مانند نیاز تعلق به گروه
- نیازهای «خود یا شخصی» مانند نیاز به محترم شمردن خود
- نیاز به شناخت تواناییهای فطری و تحقق ذات

مطالعه نیازها

○ مطالعه این نیازها در گروه معینی از کودکان، از یک طرف، موجب شناخت نیازهایی خواهد بود که به طور کامل ارضا نشده اند، و از طرف دیگر، سبب می شود تا نقش یاری مدرسه به کودکان در تامین نیازهایشان مشخص گردد، و همین امر ممکن است به تعیین یک سلسله هدفهای آموزشی و پرورشی بیانجامد.

تغییرات و نیازهای جامعه

پیش از انقلاب صنعتی:

در دوره کشاورزی، شیوه رفتار و نگرش افراد، و معرفت و دانش مورد قبول دانشمندان در زمینه های مختلف، آن چنان متفاوت و گسترش نیافته بود که مسائلی را از نظر انتخاب مطالب اساسی میراث فرهنگی به وجود آورد.

تغییرات و نیازهای جامعه

بعد از انقلاب صنعتی و پیشرفت علوم و تکنولوژی:

تمامی نهادهای دوره کشاورزی و شیوه زندگی انسانها را دگرگون ساخت، نظام اجتماعی یک پارچه ای ایجاد کرد، وحدت جامعه را از هم گسست، تنشهای اقتصادی و تعارضات اجتماعی و ناراحتی های روانی ایجاد کرد.

تغییرات و نیازهای جامعه (تافلر)

○ انقلاب صنعتی، عقاید، نگرش‌ها، و تمثیل‌های جدیدی آفرید، فرضیات قدیم را در مورد زمان، فضا، ماده، و علیت دگرگون ساخت و مفروضات جدیدی جایگزین آنها کرد. جهان بینی جدیدی پدید آورد مبتنی بر سه مفهوم یا باور اساسی، جنگ با طبیعت و تسلط بر آن، تکامل و اصل پیشرفت که نه تنها واقعیت انقلاب صنعتی را تبیین می‌کرد، بلکه آن را توجیه هم می‌نمود.

تمدن صنعتی

○ تمدن صنعتی، علاوه بر اینکه تکنولوژی، طبیعت، و فرهنگ را دگرگون ساخت شخصیت را نیز دگرگون کرد، و در افراد یک منش اجتماعی جدیدی به وجود آورد.

اصحاب علم و نویسندگان کتابهای درسی

صاحب نظران و متخصصان در رشته های مختلف معارف بشری، که غالباً کتاب های درسی مدارس و دانشگاهها را می نویسند، معمولی ترین منبع تعیین هدفها برای آموزش و پرورش هستند.

وسایل تعریف و تصریح هدفهای آموزشی

- شبکه های تلویزیونی مستقل
- نوار های نمایشی
- ویدئو دیسک
- رادیو
- دستگاههای تقویت کننده ارتباطات
- انفورماتیک و توسعه ی آن
- ماشین های حسابگر

ملاکهای گزینش هدفها

○ فلسفه آموزش و پرورش

○ روان شناسی پرورشی و

یاد گیری

فلسفه آموزش و پرورش

○ برای تشخیص و کنار گذاشتن هدفهای متناقض، به وجود غربالی نیاز هست تا بتوان به وسیله آن، هدفهای مهم و سازگار را تعیین و انتخاب کرد. یکی از ملاکها، یا به اصطلاح «غربال»، فلسفه آموزش و پرورش و فلسفه اجتماعی است.

منشا فلسفه آموزش

○ فلسفه آموزش هر جامعه از فلسفه اجتماعی آن که نشانه جهت گیری و اتخاذ موضع نظری جامعه در مورد مسائل اساسی معنوی و مادی، فرهنگی و تربیتی، اقتصادی و اجتماعی است سرچشمه می گیرد.

فلسفه اجتماعی

○ مجموعه ای از عقاید و نظام ارزشی و جهان بینی مشترک یک قوم و ملتی است که آن را در زمینه های فرهنگی، هنری، تربیتی، و اخلاقی و غیره اعمال می کنند، و وجود همین فلسفه، باعث وحدت اجتماعی و ضامن رشد و ادامه حیات آن است.

ارزشهای چهارگانه فلسفه آموزش و پرورش

- بازشناسی اهمیت فرد به عنوان یک انسان بدون توجه به نژاد، ملیت، موقعیت اجتماعی و یا اقتصادی او.
- داشتن فرصت شرکت در کلیه فعالیتهای گروههای اجتماعی جامعه برای همه.
- ترغیب مردم به انعطاف پذیری به جای یک شخصیت جزمی بودن.
- ایمان داشتن به هوش و استعداد افراد به عنوان وسیله مقابله با مشکلات.

روانشناسی پرورشی و یادگیری

○ راه رسیدن به هدفهای آموزش و پرورش، یادگیری است. تا زمانی این غایات با ارزش هستند که با شرایط ذاتی امر یادگیری هماهنگ باشند، در غیر این صورت هدفهای تربیتی بی ارزش خواهد شد.

روان شناسی یادگیری

○ آگاهی به روان شناسی یادگیری به ما امکان میدهد تا میان تغییراتی که می توان ایجاد آنها را در افراد بشر به وسیله فرایند یادگیری انتظار داشت، و تغییراتی که ایجاد آنها به وسیله فرایند یادگیری امکان ندارد، تفاوت قائل شویم و آنها را به خوبی از یکدیگر تشخیص و تمییز دهیم.

روانشناسی یادگیری

○ شرایط لازم برای یادگیری بعضی مطالب و تحقق انواع خاصی از هدفهای تربیتی را تعیین می کند.

○ مطالعاتی است که در باره زمان لازم برای ایجاد انواع تغییرات در انسان انجام گرفته اند.

توجه

- روان شناسی یادگیری در باره امکان تغییرات در افراد آدمی.
- شرایط لازم برای یادگیری.
- طول و مدت زمان لازم برای رسیدن به هدفهای ویژه که به تاکید و تکرار نیاز دارند.
- تجارب یادگیری که دارای بازده متعددی هستند .
- یادگیری هایی که با یکدیگر مرتبط و هماهنگ باشند و همدیگر را تقویت کنند.
- انواع تئوری های یادگیری در تعیین انواع هدفهای ویژه نقش موثر و مهمی دارند.

تعیین هدفهای آموزش و پرورش

○ در تعیین هدفهای آموزش و پرورش، باید فلسفه اجتماعی، اقتصادی، سیاسی، میراث تمدنی نیاکان، نیازهای حال و آینده جامعه، نیازهای حال و آینده کودکان و نوجوانان، اصول و قوانین روان شناسی، و سایر عوامل موثر را در نظر گرفت.

اصول هدفهای آموزش و پرورش

- اصل تامین رشد زیستی و سازگاری موجود انسانی در برابر محیط طبیعی و انجام دادن وظایف حیات اصل کسب موقعیت اجتماعی و شغلی
- اصل آشنایی و اشتراک در تمدن انسانی
- اصل توجه به استعدادها و شخصیت فردی
- اصل معنویت و تربیت روحی

هدفهای آموزش و پرورش در جمهوری اسلامی ایران

○ آموزش و پرورش از دیدگاه اسلام ، فراهم آوردن زمینه رشد و تکامل همه جانبه انسان و هدایت سیر تکاملی او به سوی وجود کامل مطلق الله با برنامه ای منظم و سنجیده

هدف آموزش و پرورش در اسلام

- شناخت خود، جامعه، و هستی و از این طریق وجود باری تعالی است.
- پی بردن و عمل کردن به وظایف و مسئولیتها برابر خود و جامعه و هستی و پرستش حق تعالی است.

هدفهای آموزش و پرورش (دکتر شریعتمداری)

- هدفهای ایمانی و اخلاقی
- هدفهای فرهنگی
- هدفهای خانوادگی
- هدفهای اجتماعی
- هدف سیاسی
- هدفهای دفاعی و نظامی
- هدفهای اقتصادی

هدفهای ایمانی و اخلاقی

○ هدفها در رابطه با مبانی اعتقادی :

شناخت خدا و کلیه تکالیفی که در این
رابطه بر عهده انسان است از قبیل
پرستش و اطاعت از «او»... و ایمان و
احترام به پیامبران الهی و اطاعت از
آنان.

هدفهای ایمانی و اخلاقی

○ در رابطه با هدفهای اخلاقی:

شناخت خود، شناخت بعد الهی و کرامت
انسان، تزکیه و رشد معنوی، کسب فضایی از
قبیل امانت، صداقت، درستکاری و وفاداری، ضبط
نفس، داشتن روحیه نظم و انضباط، صبر و
مقاومت در برابر شداید و مشکلات و احساس
تعهد و مسئولیت در برابر خدا و خلق

قسمت دوم

موضوع آموزش و پرورش (یادگیری)

به عنوان یکی از عناصر اصلی آموزش و پرورش

فصل پنجم

آموزش و پرورش در دوره
طفولیت و اول کودکی
(سالهای قبل از دبستان)

هدف کلی

○ آشنائی دانشجو با عناصر
اصلی آموزش و پرورش
(یادگیرنده)

اهداف رفتاری

- سه معنا و مفهوم برای رشد بیان کند.
- چهار اصل و قانون رشد را ذکر نماید.
- مراحل رشد را نام ببرد.
- عوامل موثر در رشد و تکامل عواطف را بر شمارد.
- تفاوت‌های بازی و کار را بیان نماید.

تعریف آموزش و پرورش

○ آموزش و پرورش فعل و انفعالی است میان دو قطب سیال که مسبوق به اصلی، و متوجه به هدفی، و مستلزم طرح و نقشه ای باشد.

آموزش و پرورش جدید

○ آموزش و پرورش جدید به شناخت چگونگی رشد و نمو و قوانین مراحل آن، و کیفیت روان شناختی دانش آموز در مراحل و سنین مختلف زندگی، نیز اثرات محیط بر روی رشد کودک متوجه می باشد.

نقش معلم در آموزش و پرورش قدیم

○ معلم در گذشته محور آموزش و پرورش، گیرنده تصمیمات تربیتی، و گوینده درس، و شاگرد عنصر غیر فعال و پذیرنده به شمار می رفت.

نقش معلم در آموزش و پرورش جدید

○ ایجاد و فراهم آوردن محیط مناسب
برای یادگیری و راهنمایی و یاری به
شاگرد است تا بسوی کمال حرکت کند.

نقش راهنمایی معلم

○ لازمه نقش راهنمایی، شناخت دقیق دانش آموز و کسب اطلاعات درباره چگونگی رشد و نمو و خصوصیات اوست.

رشد کودک و مراحل تربیت

- معنا و مفهوم رشد
- اصول و قوانین رشد
- مراحل رشد

CHILD DEVELOPMENT

SIXTH EDITION LAURA E. BERK

معنا و مفهوم رشد

○ رشد و نمو مفاهیم مختلفی دارد. گاهی مقصود آن زیاد شدن اندازه قد و وزن است، یعنی ازدیاد کمیت و مقدار. در اینجا مراد و مقصود از رشد، افزایش کمیت یا ازدیاد ابعاد است. این نوع رشد را، رشد کمی یا نمو گویند.

رشد کیفی

○ کامل شدن حرکات، احساس، ادراک و امثال آن است، یعنی به طور کلی تغییر و تکامل و پیچیده شدن اعمال و حرکات است. در این صورت رشد در حقیقت، از لحاظ کیفیت و چگونگی اعمال و حرکات و استعدادها انجام گرفته است که آن را رشد کیفی مینامند.

رشد درونی

○ تغییراتی است که از لحاظ زیستی (بیولوژیک) در کودک پدید می آید. یعنی یک استعداد یا یک وظیفه حیاتی، زمانی که موجود زنده به درجه ای از کمال می رسد در او ظاهر می شود، چنین رشدی را، رشد درونی و فطری و یا پختگی می نامند. در این نوع رشد، کودک مشخصات روانی و بدنی تازه ای کسب می کند.

معنای کلی رشد

○ یک رشته تغییرات تدریجی، مداوم و پیوسته است که در یک جهت معین به جلو می رود تا در نتیجه آن، انسان به غایت کمال و بلوغ برسد.

اصول و قوانین رشد

- رشد به صورت تغییرات تدریجی انجام میگیرد.
- رشد فرایند مداوم است.
- سرعت رشد در افراد یکسان نیست.
- هر مرحله از رشد، دارای ویژگیهای مخصوص به خود است.

مراحل رشد از دید موريس دبس

- دوره پرستاری از کودک (کودکی اولی)، از تولد تا ۳ سالگی
- دوره کودکستانی یا جست و خیز (کودکی دوم)، از ۳ تا ۷ سالگی
- دوره دبستانی (کودکی سوم) از ۶ تا ۱۳ سالگی (و حتی ۱۴ سالگی برای پسران)
- دوره نگرانی بلوغ (نوجوانی)، از ۱۱ تا ۱۶ سالگی
- دوره جوش و خروش جوانی (جوانی) از ۱۶ تا ۲۰ سالگی

مراحل رشد از دید دکتر شکوهی

- دوره طفولیت : از تولد تا هیجده ماهگی
- دوره کودکی اول : از دو سالگی تا چهارسالگی
- دوره کودکی دوم : از چهار سالگی تا هفت سالگی
- دوره کودکی سوم : از هفت سالگی تا دوازده سالگی
- دوره نوجوانی : از دوازده سالگی تا شانزده سالگی
- دوره جوانی : از شانزده سالگی تا بیست سالگی

مراحل رشد از نظر دکتر تقی پور

- دوره شیر خواری : از تولد تا ۳۰ ماهگی
- دوره اول کودکی : از ۳۰ ماهگی تا شش سالگی
- دوره دوم کودکی : از ۷ سالگی تا ابتدای بلوغ (۱۱ برای دختران، و ۱۳ برای پسران)
- دوره نوجوانی یا بلوغ : از ۱۱ تا ۱۶ سالگی
- دوره جوانی یا شباب : از ۱۶ تا ۲۰ سالگی

مراحل رشد

○ دوره طفولیت (از تولد تا ۳۰ ماهگی)

○ دوره اول کودکی (از ۳۰ ماهگی تا ۶ سالگی)

○ بازی و کودک

دوره طفولیت (از تولد تا ۳۰ ماهگی)

○ در این دوره، آهنگ رشد سریع است. به طور کلی، کلیه اندامها از سرعت رشد بیشتری برخوردارند. از مشخصات مهم این دوره، تغییراتی است که در دستگاههای مختلف بدن صورت می‌گیرد تا کودک را برای سازگار شدن با شرایط جدید آماده کند.

تغییرات مهم در دوره طفولیت

- اولین تغییرات مهم در دستگاه گوارش و رویدن دندانهای شیری است.
- دومین تغییرات، رشد عضلات ارادی است که از نزدیک ترین نقطه به مغز شروع شده، در دورترین نقطه که پاها هستند خاتمه می یابد.
- سومین تغییرات مهم، رشد عضلات دستگاههای صوتی، همراه با تکامل سلسله اعصاب، به ویژه مغز، و همکاری اعصاب لب، زبان و عضلات گلو است.

مراحل رشد تکلم از دید روان شناسان

- فعالیت درونی یا باطنی که در ۷ و ۸ ماهگی دیده می شود و موقعی است که کودک ظاهراً با خودش «حرف» می زند.
- دوره گیرندگی است که معمولاً تا ۱۳ ماهگی طول می کشد. در این مدت کودک معنای کلمات و گفتار دیگران را درک می کند، اما نمیتواند پاسخ گوید.
- کودک توانایی به کار بردن لغات و کلمات را کسب می کند.

عوامل موثر در سخن گفتن

- سخن گفتن با هوش رابطه مستقیم دارد یعنی کودکان باهوش تر، زودتر حرف می زنند.
- تقلید و پاداش هم در سخن گفتن نقش مهمی دارد.

رشد عواطف

○ رشد عواطف یکی دو ماه بعد از تولد ظاهر میشوند. نوزاد هنگام تولد از عواطف لذت بخش عاری است و هیجان های او فقط نتیجه رنج و ناخوشایندی است پس از دو ماه انگیزه های مادی، و پس از سه ماه یا بیشتر انگیزه های روانی به کودک لذت یا الم می دهد.

توجه

○ محروم بودن کودک از دوست داشتن و محبت دیدن از لحاظ عواقبی که دارد از همه ناراحتی های عاطفی وخیم تر و پیر زیان تر است. مانند افسردگی در بزرگسالان و کاهش رشد بدنی و ذهنی کودکان.

© Royalty-Free/Corbis

رشد جسمانی در دوره اول کودکی

رشد جسمانی با همان سرعت دوره قبل پیش می رود، تکامل استخوان ها در این دوره، عبارت از رشد و تغییر تعداد و نحوه ارتباط آنهاست.

رشد عضلات

○ باید توجه کرد که طی پنج سال اول زندگی، قسمت اعظم تکاملات عضلانی در عضلات بزرگ بدن انجام می شود، نتیجه آن راه رفتن، دویدن و شنا کردن است.

اهمیت مسلط بودن بر بدن کودک

- موجب لذت و تفریح کودک می شود.
- بی نیازی کودک به دیگران، استقلال او را فراهم می آورد.
- سبب سازگاری و موقعیت کودک در کودکان و مدرسه می شود.
- در رشد اجتماعی کودک تاثیر فراوان دارد.
- رشد و تکامل عضلانی در تصویری که کودک از خود دارد، و در رشد شخصیت وی موثر است.

نکات مهم تربیتی در رابطه با رشد جسمانی

- کودکان در این دوره فوق العاده فعال هستند.
- به دلیل تمایل به فعالیت‌های شدید ولی کوتاه مدت، کودکان احتیاج دارند در فواصل معینی، استراحت کنند.
- عضلات بزرگ، بیشتر از عضلات کوچک، مخصوصاً ماهیچه‌های انگشتان و دست رشد کرده‌اند.
- بنابراین، کودکان، به ویژه در اوایل این دوره نیاز دارند که در بستن بند کفش و دکمه‌های لباس و سایر کارها آنان را کنیم.
- در کودکان، تمرکز چشم روی اشیای کوچک مشکل است.

نکات مهم تربیتی در رابطه با رشد

- گرچه بدن کودکان قابل انعطاف و به اصطلاح «فنی» می باشد .
- استخوانهای سر هنوز تا حدی نرم هستند .
- از نظر رشد بدنی، گرچه پسرها درشت تر از دخترها به نظر می رسند، دخترها عملاً از سایر جنبه های رشد، جلوتر از پسرها هستند .
- برتری یکی از دستها (دست راست یا چپ) در سنین دوره کودکتانی کاملاً مشهود است .

توجه

○ بیشتر روان شناسان عقیده دارند که چپ یا راست دستی نتیجه یادگیری و عوامل اجتماعی است. خو گرفتن به چپ یا راست دستی تابع قوانین یادگیری، و مانند سایر عادات و رفتار نتیجه تمرین و تکرار است.

رشد اجتماعی در دوره اول کودکی

○ غرض از رشد اجتماعی، هماهنگی و همکاری با هیئت اجتماع و گردن نهادن به موازین و سنن آن می باشد.

رشد شخصیت در دوره اول کودکی

○ ضمن کیفیت اجتماعی شدن، شخصیت کودک نیز رشد می کند، کودک تصویری از «خویشستن» را ابتدا از محیط خارج کسب می کند.

رشد عواطف در دوره اول کودکی

○ عواطف کودکان پس از سه سالگی، تقریباً حالات شبیه بزرگسالی را دارد. البته به تدریج که بزرگتر می شوند بر پیچیدگی عکس العمل‌های عاطفی نیز افزوده می شود و رفتارها سنجیده تر و مشخص تر و با هدف تر، به صورت شادی، خشم، ترس، حسد، غبطه و نفرت نمایان می شود.

عواملی که در رشد و تکامل عواطف موثرند

- رشد قسمت کر تکس مغز
- غدد داخلی بدن
- عوامل شرطی
- تقلید، یعنی مشاهده رفتار عاطفی دیگران و

رشد ذهنی در دوره اول کودکی

○ در این دوره رشد ذهنی به سرعت پیش می رود. در دوره طفولیت که طفل از راه «اکتشاف حسی»، یعنی با استفاده از حواس به معانی انگیزه هایی که با آنها در تماس بود، پی می برد. در این دوره با رشد حواس و هماهنگی تدریجی عضلات، کودک از طریق اعمال حرکتی، یعنی دست زدن به اشیا و به کار بردن وسایل، اطلاعاتی را که پیشتر از راه حواس به دست آمده اند، تکمیل می کند.

مرحله پیش از تفکر عملی

- در اوایل سه سالگی، کودک بعضی مفاهیم را در ذهن دارد، ولی از چگونگی طبقه بندی آنها بی اطلاع است و نمی تواند اشیا را در طبقه ای قرار دهد.
- در حدود چهار سالگی، می تواند ساده ترین شکل روابط بین مفاهیم را دریابد.

نکات تربیتی در رابطه با رشد اجتماعی، عاطفی و ذهنی

- کودک تا قبل از این دوره به بزرگسالان، به ویژه به مادر خود متکی است.
- بازی های گروهی معمولاً با تعداد کمتری از کودکان برگزار می شوند، هم چنین، این بازی ها به طور کامل سازمان یافته نیستند.
- گرچه کودکان اغلب اوقات با هم نزاع می کنند، مدت آنها زیاد طولانی نیستند و به سرعت هم فراموش می شود.
- کودکان بیشتر از بازی های نمایشی لذت می برند.

نکات تربیتی در رابطه با رشد اجتماعی، عاطفی و ذهنی

- کودکان تمایل دارند احساسات و عواطف خود را آزادانه بیان کنند.
- حسادت میان کودکان در این سن، مخصوصاً در کودکان، کاملاً عادی است.
- در این دوره، تخیل و میل به داستانهای شگفت انگیز به اوج خود می رسند.

اهمیت بازی

○ بازی در زندگی کودک بسیار اهمیت دارد. رشد قوا و استعدادها، و رشد شخصیت کودک به نحو بازی به آن بستگی دارد. بازی بزرگترین جلوه حیات دوره کودکی است.

عقیده کلاپادرا در مورد بازی

○ مهم‌ترین اثر بازی آن است که به کودک مجال و فرصت می‌دهد که اظهار شخصیت کند و به اصطلاح خویشتن خویش را آشکار سازد.

ویژگیهای بازی

○ کودک از راه بازی چگونگی برقرار کردن روابط با دیگران را آموخته و به وسیله بازی های دسته جمعی به تدریج، رعایت قواعد، مقررات، همکاری، و اشتراک مساعی با دیگران را می آموزد، و یاد می گیرد که چگونه در هنگام شکست بردبار، و در موقع پیروزی فروتن باشد.

نقش آموزشی بازی

○ کودکی به هنگام بازی با وسایل و جمع آوری و جمع آوری قطعات آنها و یا اشیاء با دنیایی از رنگها، شکلها، و حجم ها می شود. اطلاعات فراوان درباره خصوصیات اشیاء کسب می کند، به تدریج محیط خود می شناسد.

جنبه تسکینی و درمانی بازی

بازی در رشد و نمو، تربیت فعلی و آینده کودک، به ویژه در تشخیص طلبی وی، نقش عمده و مهمی را دارد.

نقش بازی

○ بازی در رشد و نمو، تربیت فعلی و آینده کودک، به ویژه در تشخیص طلبی وی، نقش عمده و مهمی را دارد.

اهمیت بازی در شناختن کودکان

○ مربی خوب کسی است که قبل از هرگونه عمل آموزشی و پرورشی، کوشش کند تواناییها، استعدادها، ذوق، علایق، و رغبت‌های متربی-کودک را بشناسد، و شخصیت آنان را به خوبی دریابد، تا بتواند از فعالیت و عمل آموزشی و پرورشی خود نتیجه مطلوب بگیرد.

نظر فروید در مورد بازی

○ بازی های دوران کودکی به منزله هسته حیاتی برای تمام دوران زندگی به شمار می روند. زیرا، رشد کامل و بروز شخصیت واقعی انسان به وسیله بازی امکان پذیر است.

تفاوت بازی با کار

○ نمی توان عمل یا فعالیتی را نام برد که برای همیشه و همه کس بازی محسوب شود. چه ممکن است عملی برای کسی کار محسوب شود، در صورتیکه همان عمل برای شخص دیگر بازی به شمار رود.

تعریف بازی

○ بازی به فعالیتهایی اطلاق می شود که برای منظور خاصی انجام نمی گیرند، به عبارت دیگر، بازی فعالیت غیر جدی است، به این معنا که آن فاقد «ارزش اخلاقی» است.

فصل ششم

آموزش و پرورش در دوره
دوم کودکی و نوجوانی
(۷ تا ۱۱ سالگی)

هدف کلی

○ آشنائی دانشجویان با دوره های
رشد انسان

اهداف رفتاری

- ویژگیهای دوره دوم کودکی را از جنبه رشد جسمانی، اجتماعی و ذهنی بیان کند.
- نکات مهم تربیتی دوره دوم کودکی را توضیح دهد.
- ویژگیهای دوره نوجوانی را بر شمارد.
- دو عامل در به خاطر سپردن مطالب را توضیح دهد.

رشد جسمانی در دوره دوم کودکی

○ این دوره بلافاصله بعد از دوره اول کودکی شروع می شود، و تا آغاز بلوغ که معمولاً در دخترها دو سال زودتر از پسران شروع می شود، ادامه پیدا میکند.

مراحل رشد جسمانی

- در مرحله اول، از ۷ تا ۹ سالگی، رشد و تکامل بدنی نسبت به دوره های قبل و بعد کندتر و آرام تر است. به همین دلیل این مرحله را، دوره آرامش یا استراحت نسبی می نامند.
- در مرحله دوم، از ۹ تا ۱۱ سالگی، مجددا آهنگ رشد سریع تر می شود. رشد ناگهانی در بیشتر دخترها، و آن عده از پسرها که بلوغ زودرس خواهند داشت، شروع می شود.

نکات مهم تربیتی در رابطه با رشد جسمانی

○ کودکان به فعالیتهای بدنی بسیار علاقه دارند.

○ کودکان هنوز به دوره های متناوب استراحت نیاز دارند.

○ از نظر رشد عضلات کوچک، کودک هنوز آمادگی لازم را برای کارهای ظریف پیدا نکرده است.

نکات تربیتی در رابطه با رشد جسمانی

- تطابق و هماهنگی چشمها تا سن ۸ سالگی هنوز در بیشتر کودکان کامل نشده است.
- کودکان در این دوره مستعد ابتلا به بیماریهای متداول دوره کودکی هستند.
- در مرحله دوم این دوره، تطابق و هماهنگی اندامهای حرکتی به بهترین وجهی کامل شده است.

رشد اجتماعی در دوره دوم کودکی

○ ادراک اجتماعی کودک از شش سالگی
به بعد به سرعت رو به تکامل می
رود. کودکان از زندگی میان همسالان هم
جنس خود لذت فراوان می برد.

رشد ذهنی در دوره دوم کودکی

○ در این مرحله از رشد ذهنی، که پیازده آن را دوره عملیات تفکرات عینی می نامند، کودک با مفاهیم مقدار، مسافت، وزن، و حجم اشیا آشنا می شود.

ویژگی مرحله رشد ذهنی در دوره دوم کودکی

- تفکر کودک در این مرحله، «انضمامی» و تنها در مورد اشیای محسوس و واقعی صورت می‌گیرد.
- به مفاهیم علت و معلول (علیت)، مکان، عدد، حرکت، و زمان پی می‌برد.
- کودک مفهوم مکان را نیز به تدریج درک می‌کند.
- ادراک مفهوم زمان به کندی رشد می‌کند.

پایه و اساس تفکر منطقی

○ درک مفاهیم زمان و مکان، پایه و اساس تفکر منطقی است و هم چنانکه «کانت» می گوید تشکیل آنها شرط لازم معنادار شدن محسوسات و رسیدن آنها به حد مدرکات می باشد.

عوامل موثر در نگهداری مطالب

- اضطراب، که تمرکز فرد و توجه او را به حرکات مربوط مختل می سازد.
- انگیزه، یعنی آنچه که مورد علاقه کودک است و برایش مهم می باشد.

نکات مهم تربیتی در رابطه با رشد اجتماعی و ذهنی

○ کودکان در اوایل این دوره به بازی های سازمان یافته، که در گروه های کوچک، صورت می گیرند، روی می آورند، و به طور شدیدی به قواعد و مقررات بازی پایبند هستند.

توجه

پیازه :

- کودکان در دوره دوم کودکی «واقع گرای اخلاقی» هستند، و برای آنها دانستن «چرایی» و «چگونگی» سازگاری با مقررات در موقعیتهای ویژه مشکل است.
- در اوایل این دوره، دعواهای لفظی بیش از خشونتهای بدنی است.
- رقابت میان کودکان قابل توجه است.
- کودکان دبستانی نسبت به انتقاد و استهزا بسیار حساس هستند.
- به طور کلی، کودکان در دوره دبستان، بی اندازه مشتاق یادگیری هستند.
- کودکان دوست دارند حرف بزنند، سخن گفتن برایشان آسان تر از نوشتن است.

طبقه بندی «بیکر» از گفتگوهای کودکان

کلاس ششم	کلاس چهارم	کلاس دوم	شرکت کنندگان
۲۳%	۳۳%	۸۷%	۱- عنوان تازه، اما بدون ارتباط کامل با مطلبی که گوینده قبلی بیان داشته است.
۳۳%	۲۴%	۸%	۲- عنوان تازه، اما ظاهراً گوینده قبلی پیشنهاد کرده است.
۴۴%	۴۳%	۵%	۳- ادامه منطقی عنوان ارائه شده قبلی.

دوره نوجوانی (از ۱۱ تا ۱۶ سالگی)

○ دوره بلوغ یکی از مهمترین ادوار زندگی است. کودک در این مرحله به علت تغییرات شدید فیزیولوژیکی در وضع و حالت خاصی از نظر روانی قرار می‌گیرد، روحیات و افکارش تغییر می‌یابد، و نوجوانی برای خود عالمی دیگر می‌شود. به همین دلیل، این مرحله از زندگی را روسو «تولد دوم» نامیده است.

دوره شَبَاب

○ شَبَاب دوره ای است میان
کمال و کودکی

رشد جسمی

○ در این دوره فعالیت شدید غدد «درون ریز» ، به ویژه از دیاد هورمونهای جنسی، موجب تغییرات فیزیولوژیکی قابل توجهی می شوند.

ارتباط بلوغ جسمی با شخصیت

○ با آغاز دوران بلوغ، میزان و معیار تازه ای برای سنجیدن صفات پسندیده شخصیت در نوجوان پدیدار می گردد. نوجوان در این دوره، موقعیت و حالت خود را با ارزشهایی که در میان افراد یک فرهنگ و اجتماع معتبر هستند، مورد مقایسه و سنجش قرار می دهد.

نکات تربیتی مهم در رابطه با رشد جسمی

- رشد سریع در ابتدای بلوغ، اندام نوجوان ناموزون به نظر می رسد . او به این مساله آگاهی دارد ، به همین سبب به تناسب اندام خود اهمیت بیشتری میدهد .
- در این دوره از تندرستی نسبتاً خوبی برخوردار است .
- تحمل جسمی و روانی، به دلایل متعددی مانند عادات نامطلوب تغذیه و خواب، نقصان نیرو و در نتیجه رشد سریع، محدود است .

رشد عواطف و سازگاری اجتماعی

○ در این دوره تعادل روانی به هم می خورد. تشخیص طلبی و سازگاری اجتماعی فرد از نو دچار آشفتگی می گردد. نوجوان می خواهد شخصیت خود را اثبات کند. به این سبب با بزرگسالان مخالفت می کند.

رشد ادراک و قوای ذهنی

○ به دنبال رشد سریع جسمانی، از سن ۱۳ سالگی بر آهنگ رشد عقلی نیز افزوده شده و از ۱۶ سالگی ادامه پیدا می کند، از آن به بعد از سرعت آن کاسته می شود، و در حدود سن ۱۸ سالگی حالت نسبتاً با ثباتی پیدا می کند.

تحقیقات دانشگاه کالیفرنیا

○ نشان می دهد که درجه بهره هوشی (IQ) بعضی نوجوانان حتی بین ۱۶ تا ۲۱ سالگی نیز افزایش پیدا کرده و این در حالتی است که بیشتر درجه بهره هوشی نوجوانان تثبیت شده است.

توجه

○ پیاز ه و همکارانش نشان داده اند که سنین نوجوانی با رسیدن به مرحله آخر رشد عقلانی، و کسب توانایی تفکر انتزاعی مشخص میشود.

عنصر جدید رشد عقلانی

○ در مرحله رشد ادراک، کسب توانایی استدلال مفروضات و استنتاج از آنها، بدون استفاده از اشیای واقعی و عینی است. نوجوانان می‌تواند بیانات فرضی را استدلال کند.

نکات تربیتی در رابطه با رشد روانی و ذهنی

- منبع قواعد کلی رفتار نوجوان، گروه همسالان است نه والدین و یا معلمان
- نوجوانان نیاز شدید به تایید دارند و می خواهند جزیی از جمعیت و عضوی از اعضای گروه باشند.
- نوجوانان علاقه دارند نظر دیگران را در مورد خود بدانند.
- در این دوره، رفتار و حالات دانش آموز بی ثبات، و غیر قابل پیش بینی است.

نکات تربیتی در رابطه با رشد ذهنی و روانی

- خشم ناگهانی در نوجوان یک چیز عادی است.
- در این دوره مفاهیم انتزاعی را به میزان زیادی درک می کنند.
- تمایل زیادی به داشتن «رویای روز یا خواب در بیداری» در آنان وجود دارد.

مراحل رشد در دوره اول و دوم کودکی

هدف تربیتی	ویژگی رشد	دوره
<p>-فراهم آوردن فرصت و امکان برای دویدن و فعالیت‌های جسمی</p> <p>-آموختن مهارت‌های حرکتی کمک به استفاده از کلیه حواس برای گرفتن اطلاع از محیط</p> <p>-کشف و شناسایی محیط و اشیای دور و بر خود</p> <p>-بازی در گروه‌های همسال</p>	<p>آغاز حرکت، رشد عضلات</p> <p>رشد ذهنی سریع، هماهنگی حواس و اعمال حرکتی</p> <p>برقرار کردن رابطه با گروه</p>	دوره اول کودکی
		دوره دوم کودکی

قسمت سوم

○ معلم

به عنوان یکی از

عناصر اصلی

آموزش و پرورش

فصل هفتم

معلم

(ویژگیهای شخصی، حرفه ای و فنی)

هدف کلی

○ آشنائی دانشجویان با نقش ،
وظیفه و صفات معلم

اهداف رفتاری

- اهمیت نقش معلم را در نظام آموزش و پرورش بیان کند.
- صفات و ویژگیهای معلم را طبقه بندی نماید.
- شخصی یا حرفه ای بودن ویژگیهای معلم را تشخیص داده و بیان کند.

ویژگیهای شخصی معلمان

- برخورداری از سلامت جسمی و روانی
- پایبندی به ارزشها و اصول انسانی و اجتماعی
- برخورداری از استعدادها و قوای ذهنی نسبتاً خوب

برخورداری از سلامت جسمی و روانی

○ کسی که عهده دار شغل مشکل و طاقت فرسای معلمی می شود باید از نظر جسمانی سالم و قوی، از نظر روانی و عاطفی متعادل باشد.

پای بندی به ارزشها، اصول انسانی و اجتماعی

○ یکی از هدفهای مهم پذیرفته شده در هر نظام آموزش و پرورش این است که ارزشهای معنوی، اخلاقی، و اجتماعی جامعه را به کودکان و نسل آینده انتقال دهد.

برخورداری از استعدادها و قوای ذهنی نسبتاً خوب

○ طبیعت کار معلمی ایجاب می کند که در درجه اول حافظه قوی داشته باشد تا بتواند معرفت و دانش بشر را ، که ابزار اصلی و اساسی کار وی است، را کسب نماید . جریانات و امور مربوط به کلاس و شاگردان را بخاطر بسپارد و به موقع به یاد آورد.

توجه

○ دکتر علاقه بند در تحقیقی که در باره خاستگاه اجتماعی معلمان ایرانی انجام داده است، به این مطلب اشاره کرده که فرزندان کارمندان، کارگران و کشاورزان بیش از سایر طبقات اجتماعی برای معلم شدن گرایش دارند.

ویژگیهای حرفه ای و فنی معلم

○ معلم ، از یک طرف رابط و واسطه ای است میان فرهنگ موجود و یادگیرندگان ، از طرف دیگر تسهیل کننده و یار فراهم آورنده موجبات یادگیری آنان است.

انواع معلومات معلم

○ معلومات عمومی

○ معلومات فنی و حرفه ای

معلومات عمومی

○ منظور داشتن اطلاعات اجمالی در باره علوم طبیعی ، اجتماعی ، سیاسی ، اقتصادی ، ادب ، هنر ، فرهنگ موروثی و غیره است . داشتن اطلاعات عمومی برای معلم از این لحاظ اهمیت دارد که او را در رهبری نسل جوان و آشنا کردن آنان با مقتضیات زمان ، درک احتیاجات جامعه توانا می سازد .

انواع معلومات فنی و حرفه ای

○ معلومات تخصصی

○ معلومات حرفه ای

معلومات تخصصی

○ معلم باید در رشته ای که تدریس می کند، مانند ادبیات، علوم، زبان خارجی و غیره اطلاعات نسبتاً جامع و کافی داشته باشد.

معلومات حرفه ای

○ معلم علاوه بر شایستگی عقلانی و صلاحیت علمی ، نه تنها باید دارای اطلاعات و نگرشهای تربیتی باشد ، بلکه باید بتواند آنها را در عرصه عمل (یعنی آموختن و هدایت کردن) به مورد اجرا بگذارد .

توجه

○ معلم باید متناسب با پیشرفت زمان ، معلومات خود را توسعه دهد و از یافته های جدید رشته تحصیلی و تدریس خود مطلع شود . اگر معلم تنها به مطالب زمان تحصیل خود قناعت کند ، و یا تنها به نوشته های کتب مورد تدریس خود توجه نماید ، معلومات او مناسب زمان پیشرفت نخواهد کرد .

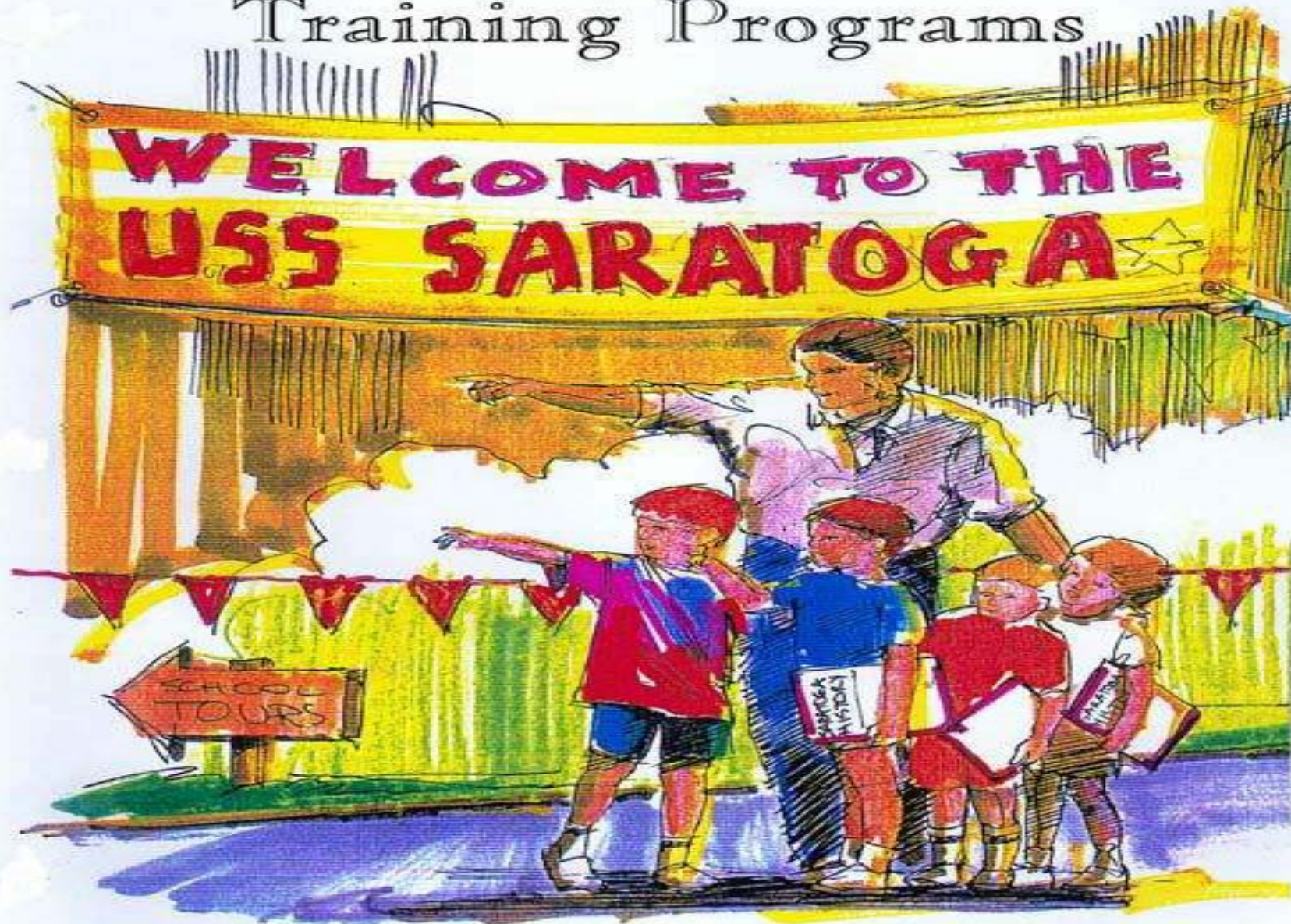
مهارت در برقراری روابط و مناسبات شخصی

- روابط و مناسبات شخصی میان معلم و دانش آموز
- روابط و مناسبات شخصی میان معلم، همکاران و اولیای دانش آموزان

Educational and Vocational Training Programs

روابط و مناسبات شخصی میان معلم و دانش آموز

- این مناسبات زمانی شروع به جوانه زدن می کند که معلم احساس کند واقعا کودکان را دوست دارد .
لازمه بوجود آمدن چنین احساسی این است که توجه خود را به صفات خوب و برجسته دانش آموزان متمرکز کرده و از نقاط ضعف و صفات منفی آنان ، که احتمالا خود کودکان در بوجود آوردن آن سهمی نداشته اند ، چشم پوشی نماید .

روابط و مناسبات شخصی میان معلم ، همکاران و اولیا

○ معلم باید دارای میل به همکاری توأم با عواطف و احساسات عالی و فکری روشن باشد . مسلم است کسی که چنین صفاتی را دارا باشد با خلق خدا با صفا و صمیمیت و یکرنگی رفتار کرده ، از تملق و افتادگی به بالا دست و اجحاف و زور به زیر دست پرهیز می کند .

قسمت چہارم

تدریس

و

انضباط

(تحلیل مفہیم)

فصل هشتم

تدریس

هدف کلی

○ آشنائی دانشجو با مفاهیم
نظری تدریس و ارتباط منطقی
آن با یادگیری

اهداف رفتاری

- یادگیری را تعریف نماید.
- دو ویژگی یادگیری را نام ببرد.
- ارتباط آموزش و پرورش را با یادگیری بیان نماید.
- اهمیت نقش تدریس را در فرایند آموزش و پرورش توضیح دهد.
- مشخصه تدریس را شرح دهد.

مفهوم یادگیری

○ یادگیری را به وجود آمدن تغییر و تحول در رفتار تعبیر و تفسیر کرده اند. یعنی هرگاه تغییری در فرد بوجود آمد، می گویند یادگیری حاصل شده است.

ویژگی آموزش و پرورش

○ تسلط

○ تجربه

○ آموزش و پرورش و یادگیری

تسلط

○ فرایند یادگیری همیشه با کسب نوعی تسلط و مهارت در باره چیزی یا در کاری همراه است ، و به درجه معینی از پیشرفت یا توفیق در آن کار منتهی می شود.

تجربه

○ تسلط و دستیابی به معرفت و مهارتهایی که حاصل تجربه خود شخص هستند. به این معنا که تغییر رفتار، یادگیری می تواند به وسیله تجربه نیز ، که حاصل تعامل فرد با محیط است به وجود آید.

آموزش و پرورش و یادگیری

گرچه همه فرایندهای آموزشی و پرورشی، فرایند یادگیری هستند اما همه فرایندهای یادگیری، آموزشی و پرورشی نیستند. ملاک ارزشی آموزش و پرورش دلالت دارد بر اینکه بیشتر آنهایی را که میتوان یاد داد و یاد گرفت باید از آموزش و پرورش جدا کرد، چه آنهایی را که نامطلوب هستند مانند انحرافات و چه آنهایی که جزیی و ناچیزند مانند تکان دادن گوش

تعریف یادگیری (هلیگارد و مارکویز)

○ یادگیری یعنی ایجاد تغییر کم و بیش دائمی در رفتار بالقوه یادگیرنده ، مشروط بر اینکه این تغییر بر اثر اخذ تجربه رخ داده باشد نه اینکه حاصل عواملی چون خستگی ، استعمال داروهای مخدر ، و تغییرات ناشی از بلوغ باشد.

مفهوم تدریس

○ معمولاً فرایندهای آموزش و پرورش نه تنها شامل یادگیری است، بلکه تدریس را نیز در بر می گیرد، هرچند، در این مورد ارتباط منطقی وجود ندارد. آموزش و پرورش می تواند بدون تدریس انجام گیرد، و به نظر برخی آموزش و پرورش واقعی مستقل عمل کردن است.

توجه

اگر امروز در آموزش و پرورش به یادگیری بیش از تدریس توجه شود، بر اساس این اصل مهم است که آموزش و پرورش مستلزم یادگیری است. به عبارت دیگر، برای آموزش و پرورش، از نظر منطقی، یادگیری امر ضروری است.

ویژگیهای مفهوم تدریس

- قصد فراهم کردن موجبات یادگیری
- مشخص کردن آنچه باید آموخته شود
- در نظر گرفتن وضع شناختی یادگیرنده
- مشخص کردن محتوا و روشها

نظر جرج نلر در مورد تدریس

- قبل از هر چیز ببینیم وقتی معلمی به تدریس می پردازد چه می کند؟
- آیا فقط حرف می زند، سخن می گوید، نقل می کند. در حقیقت او به همه این کارها می پردازد، اما توام با مقصودی و آن عبارت است از واداشتن شاگرد به یادگرفتن.
- معلم کارهایی انجام میدهد تا شاگردان را وادار به یادگیری نماید. انواع چیزهایی که به تصور او باید یاد بگیرد و به گونه ای فراگیرد که مورد تصویب اوست.

مشخصه تدریس

○ مشخصه برجسته معمولی تدریس، این است که پشت سر همه فعالیتها قصد فراهم کردن موجبات یادگیری و وادار کردن یادگیرندگان به یادگیری قرار دارد و اشاره بر آن دارد که معلم قصد دارد عوامل و موجبات یادگیری را فراهم کند. هرچند، در نهایت این خود یادگیرنده است که باید برای یادگیری کوشش کند.

تدریس

- فعالیتی به قصد معین است.
- فعالیتی که هدف آن فراهم کردن موجبات یادگیری و وادار کردن شاگردان به یادگرفتن است.

انواع فعالیتهای یادگیری

○ تحقیق

○ اکتشاف

○ بررسی و پژوهش

○ آزمایش و خطا

موارد ضروری برای یادگیری

○ مورد اول، چیز معینی است که باید یادگرفته شود.

○ مورد دوم فرایند یادگیری است، که از لحاظی شامل تجربه یادگیرنده معینی می شود.

غرض از تدریس

○ حداقل در اصول، هم یاد دادن به کس یا کسانی، هم یاد دادن یک چیزی است، که آن چیز خاص برای کودکان قابل درک و فهم می باشد. عدم توجه و ارج گذاری به آنچه که دانش آموزان می توانند یاد بگیرند سبب می شود که فعالیتها خارج از حوزه تدریس به حساب آیند.

تفاوت شیوه های پیشرفته با شیوه های سنتی

○ معلمان بیشتر به بیان صریح آنچه که باید یاد گرفته شود، توجه دارند، در صورتیکه در شیوه های پیشرفته بر ضرورت اینکه کار معلمان و تدریس باید بر پایه و مطابق وضع شناختی دانش آموزان قرار گیرد، تاکید می شود.

شرایط ضروری منطقی تدریس

- فعالیتهای تدریس هم چنانکه قبلا گفتیم باید بر مقصود و منظوری مبتنی باشند.
- بیان کننده و یا نشانگر آن چیزی باشند که چیزهای یادگرفتنی قابل فهم و مطابق با تواناییهای یادگیرنده هستند.

موارد مشخص کردن برنامه ریزی فعالیتهای

- مشخص کردن هدفهای آموزشی که فعالیتهای تدریس-یادگیری به خاطر دستیابی به آنها برنامه ریزی می شوند.
- مشخص کردن محتوا و یا موضوع، که برای رسیدن به هدفهای آموزشی ضروری هستند و باید مورد استفاده قرار گیرند.
- مشخص کردن روش یا شکل ارائه این محتوا.

فعالیت‌های ویژه تدریس و یادگیری

○ با استفاده از تحلیل و اصل مشخص کردن فعالیت‌های تدریس مانند در نظر گرفتن هدفها و تصریح آنها، در نظر گرفتن وضع شناختی یادگیرندگان و غیره، می‌توان فعالیت‌های تدریس را در یک دسته وسیع‌تر فعالیت‌های یادگیری ممکن مطابق با انواع خاصی از تسلط، یا انواع خاصی از تجربه و مهارتها، یا فرایندهای علی(انگیزشی)مورد نظر معین و مشخص کرد.

فصل نهم

انتضیاط

هدف کلی

○ آشنائی دانشجو با انضباط و کاربرد آن در آموزش

اهداف رفتاری

- انواع انضباط را نام ببرد.
- ارتباط انضباط ، یادگیری ، آموزش و پرورش را بیان نماید.
- عامل اطاعت و ارتباط میان تمایلات شخصی و پیروی از قواعد را توضیح دهد.
- سه شرط ضروری برای تنبیه ذکر کند.

مفهوم انضباط

○ انضباط از کلمه ضبط و به معنای
خویشترنداری و پیروی از قواعد
است.

دیسپلین

○ دیسپلین Discipline که به جای انضباط به کار می رود، از فعل Discere به معنای یادگرفتن و Disco لاتین گرفته شده که به معنای «یاد می گیرم» است.

انواع انضباط

- انضباط شخصی
- انضباط تحصیلی
- انضباط واسطه ای
- انضباط به معنای حفظ نظم و مقررات

انضباط شخصی

○ یعنی انضباطی که شخص آن را با طیب خاطر پذیرفته ، قواعد و معیارهایی را برای انجام دادن کاری یا دانستن چیزی می پذیرد و مطابق آنها عمل می کند.

آزادی

○ فضیلتی است که نقش آن رساندن انسان به نقطه اوج رشد و کمال است.

انضباط تحمیلی

○ در انضباط تحمیلی عامل اطاعت، «خارجی» و خواست افراد دیگرمانند معلم، پدر، مادر و سایرین است. این درست همان چیزی است که در نقطه مقابل انضباط شخصی قرار میگیرد.

انضباط واسطه ای

○ مواردی که کودک معلم را از بعضی لحاظ سرمشق قرار می دهد، در این موارد، معمولاً خود معلم توجه خاصی ندارد به اینکه اعمال و رفتارش در حین آموزش، سرمشق قرار میگیرد و دارای ارزش تربیتی بیشتری است.

تفاوت انضباط واسطه ای و تحمیلی

- در انضباط واسطه ای میان گردن نهادن به قواعد و مقررات، و آنچه مورد خواست و میل کودک است ارتباط «طبیعی» وجود دارد.
- در صورتیکه در انضباط تحمیلی، میان آنچه از کودک می خواهد یاد بگیرد و آنچه معلم از کودک می خواهد یاد بگیرد ارتباط مصنوعی است.

توجه

○ انضباط شخصی یا آزادی، که از آن به عنوان موهبت الهی و فضیلتی انسانی یاد کرده ایم، ارتباط نزدیکی دارد، بنا براین به عنوان غایت تربیت (آموزش و پرورش) در نظر گرفته می شود. هم چنین، انضباط شخصی فضایل دیگری مانند «یک پارچگی» و «شجاعت» را نیز در بر می گیرد.

انضباط به معنای نظم و مقررات

○ منظور از انضباط در مدرسه، به وجود آوردن و یا حفظ شرایط کلی نظم و ترتیب است که بدون آن، هیچ چیز به طور موثر آموخته نمی شود.

تثبیه

○ تثبیه از نظر تجربی یعنی حفظ شرایط نظم و ترتیب شرط همیشگی انضباط است.

شرایط تنبیه

- مستلزم تحمیل عمدی درد و الم و یا نوعی اعمال خشونت است.
- به عنوان پیامد نقض قوانین و مقررات بر متخلف تحمیل می شود.
- تحمیل درد و الم و یا اعمال خشونت باید از طرف فرد صاحب اقتدار صورت گیرد.

انضباط از نظر مفهومی

○ یعنی پیروی از قواعد که با شرط دوم
تنبیه ارتباط دارد، زیرا نقض
قواعد، نقض انضباط (دیسپلین) هم
است.

تنبیه در معنای خاص

○ تحمیل درد به خاطر رفع اشتباه و خطا، و یا نقض قواعده، و برگرداندن فرد به راه صحیح است، در صورتی که فرد مرتکب خطا و نقض قواعدی شود.

علل بی انضباطی

○ علل روانی

○ علل جسمانی

○ علل اجتماعی

علل روانی

○ به طور کلی وقتی که مقررات مدرسه با نیازها و ویژگی های سنی دانش آموزان منطبق و هماهنگ نباشند، احتمال دارد ایشان نه تنها نسبت به مقررات و قوانین بی اعتنا باشند، بلکه با انجام دادن اعمال خلاف، نا فرمانی از مقررات را نیز ظاهر سازند.

تمایلات و نیازهای بی انضباطی

- میل به آزادی
- میل به بازی و حرکت
- میل به خودنمایی و اظهار وجود
- نفهمیدن مطالب درسی

علل جسمانی

○ گاهی بی انضباطی ها و مراعات نکردن مقررات، ناشی از ضعف و ناتوانی جسمی است. کودک ضعیف و ناتوان، کم حوصله و زود عصبانی می شود، دیر با دیگران می جوشد و زود می رنجد، در کلاس درس خسته می شود و قدرت تمرکز قوایش خیلی کم است، در نتیجه باعث بی انضباطی و به هم خوردن نظم کلاس می شود.

علل اجتماعی

○ گروه دیگر از علل بی انضباطی جنبه اجتماعی دارند. از آن جمله علل مربوط به آموزش و پرورش خانواده است.

www.salampnu.com

سایت مرجع دانشجوی پیام نور

- ✓ نمونه سوالات پیام نور : بیش از ۱۱۰ هزار نمونه سوال همراه با پاسخنامه
- تستی و تشریحی
- ✓ کتاب ، جزوه و خلاصه دروس
- ✓ برنامه امتحانات
- ✓ منابع و لیست دروس هر ترم
- ✓ دانلود کاملاً رایگان بیش از ۱۴۰ هزار فایل مختص دانشجویان پیام نور

www.salampnu.com